

566. Jozef Brudec st. 1559 } 4. v. no. 3, 6814
Hos. Dáren Nofe " 1563 }
1708. 222 32, 22

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 68-70

1

התקנה

ביאור זה יצא ראשונה

מכלל פסק החכם הכולל הנאון

כמוהרר משה פרוכניצאלו ישרו

וחד דעמיה הנאון כמהרר פנחס אלייא מטילי יצו

עכיה בו שכל דיני נשים נטין וקרושין בנפול עליהם ריב

בין איש ואשה יבואו דבריהם לפני מכוררים פאחס

כבכל דיני מסונות : ל'יא

כדעס פה

מנטובה

פימי נחמו שנה שכו לפק לקי עי הסופר

כסר מאיר יצו בר אפרים זל מסאדובח

ברשות מעלת הסופר יגטנו ילס : ל'יב

הקדמה

לאהבה את השם אלדינו ולתת כבוד לשמו. כי ראינו איזה מורים
כתורה ידברו ובהיה יבא עתק מפייהם ומפי כתבם להכין
ולתורות לרבים כי לא כדיני ממונות דיני נאום בעסקי בטין וקדושין.
ונם כי אם יריבון אנשים על דבר שבממוון עד האלדים יבא דבר שניהם לפני
כך קבוע שם או יבורר מאתם ומתכם יבא משפטם לאור. אם יהיה ריב בין
איש ואשה על חבור אהלם או פרוקו לא כן המשפט ביניהם לפני דינים
מיוחדים לא קבועים ולא ככרדים מהם. אבל כלל רבני הדור ישפטו אותם
בדרך זה. כי איש איש ממקומו יפן לחלק אשר יבא שיו לדרוש אותו. והמרה
להביא בוכותי הסכמות מאתם הדין עמו. מבלי ישמעו שני החלקים כאחד
ונם על פי חלק אחד לכד יורו ודבריהם קיימין. לכן ראינו אכחנו
להוציא מתוך כמה דברים העלנו על ספר על אודות עסק נהיה בין ארום
מפירושא וארוסתו מויכניאיה מה שהוגא ראוי ומתייחס לדין זה. לשלחו
תשורה בתפנות ישראל ולכנו חשבה לטובה כי אמרנו שמיא יראו התלמידים
דברי המורים ההמה ויקבעו הלכה לדורות שלא כהלכה למראה עינינו:

בזעתה ראוי לרעת כי אמר שהשגנו שם בדברינו כמה השגות על פסק
וגזרה נהיו מאיזה מורים אשר הם חיים עדנה. על טענת
כנום או פטור מהארוסה לארום שלה. כמשכו הדברים עד שבאנו לכלל
השנה זו והיא כי לא שמרו המורים ההמה בפסק שלהם וגזרתם הסדר
הראוי ומחוייב בין החלקים בדבר המשפט על הדרך שביארנו שם.
והבאנו חזק לדברינו על שמירת הסדר ההוא גם בטענה
ההיא של כנום או פטור וככל שאר הטענות כיוצא
בה בין איש לאשה כאשר יבא לפנינו
בעזרת השם אלדים אמת. וזה
לשוננו בכתב יושר
דברי אמת:

שמענו כי יש מתופסי התורה שאומרים כי כל דברינו האמורים
 בסדר הדין מקדימת ההוכחה לנתבע ומוני הדיינים קבועים
 מולתם עליהם ומנינים לשעה בדרך ברירה מאת בעל הדין
 ושמענו כן שניהם טענותיהם וקבלת העדיות בפניהם ופסק הדין לבד והכפיה על
 קיומו אחריו בזמן והדרגה (והמה בכתובים ובמשנה ותוספתא גמרא ופוסקים) משפט
 אמת הם צדקו יחדיו בתיבועת ממון שהתובע טוען על הנתבע אבל בנדון שהארוסת
 פוענת על הארוס לכונסה או לפטור אותה שאין כאן טענת ממון אלא עסק נישואין
 וגרושין הוא ההפרש ביניהם אין סדר והנשטר בו ולא בכיוצא בו מהטענות בין איש
 ואשה על עסקי גטין וקדושין אבל הדבר מסור לכלל רבני הדור הירודים בטיב
 הלכותיה והכח והשלטנו בידם להיות ניקקין לחלק הדורש אותם בזולת הזמנה וקריאה
 לחלק השני ואפילו שלא מרצונו ובעל כרחו ולשמעו טענותיו של דורשם שלא בפני
 חברו ומכלי ששייב עליהם שכנגדו דבר והם יקחו את הראיות ויקבלו גם את העדיות
 מהחלק ההוא שנאלפניהם שלא בפני חברו ומכלי שירע בהם ומכלי ששייב עליהם
 וחקור אחרים וחמורים ההם ממושכות בארצות ידונו על הדבר ויזכו חלק אחד
 ויחייבו האחר כטוב בעיניה גם יכופו היוצא חייבמפיהם בנחשיהם לקבל עליו את הדין
 לשמור ולעשות ככל אשר הורו ודנו ובכלל ככל מה שעשו המורים בנדון ואין אחר
 דבריהם כילום והתורף דברי האומרים ההם לפי מה שנראה שמועתם אלינו וראינו
 מדבריהם בכתב : יאמרו נא יראי' החרדים אלדברו באמת ובתמים אם יש
 לדברים אלו טעם או רוח כרי שיעטרך להשיב עליהם או אם הם בטלים מאליהם
 וכי מפני שהפרשם ברכה גדול וחמוד יותר מממון שקן ממון ניתן להשבון ולמחולת
 והאיסור אין לו תקנה כל שכן במקום פיסול ממורות שהוא מעוות לא יוכל לחקן ואין
 לו תקנה לדורות נקל במשפטו יותר מבעסקי ממון אדרבה איפכא מסתברא כי אם
 בממון הקל הוצרכו כל הדרכים שזכרנו במשפטו כרי שצא בו דין אמת לאמתו כש
 שיעטרו מפני כן בהפרשות שבין חלקים המדיינין על עסקי גטין וקדושין החמורים :
 והפלא מהם כי בקשו עזר לכו מתשובת הרשנא בעסק קדושין סימן אלף רט'
 והדברים שם בשאלה ותשובה פוסחים על שני סעיפים אם להשוותו לדין ממון או
 להתמך בו ביותר אך להקל ממנו אין אומר ואין דברים ואף כי היתה שם הטענת
 חלושה מצד היתה האשה בחזקת פנייה ואקדושין דיני אי הו אולא ועוד שלא
 היה שם דרא דקדושין שכן היתה האשה אומר לא היו דברי מעולם והכי אשכחנא
 שבעת הדיינין גבי טוען את חברו מנה לי בידך והלה כופר דמפליגינן בין אומ' אין לך בדי
 דליכו דרא דממוני לאומ' נתתיו לך דאיכו דר' דממוני עד דאיכו מאן דפטר משבוע היסת
 לאומ' אין לך בדי מההוא טעמא דאין שם דרא דממוני ואין להביא ראיה משם לנדון
 דאיכא דרא דקדושין ודאי ואתחא מקודשת הוה בההיא שעתא איכא דכולהו בטענת
 בנזם או פטור והשתא גמי בחזקת מקודשת ודאי הויה ואגרושין דיני אם כשרים אם

לא מתמת מה שקדם להם מהאונסין והמודעות : אכל יותר היתה שם השענה הלשונית
בעצמה מפני שהיתה חשודת הזיוף והרמאות : וזה כי באה השאלה שם בזה הלשון
ראובן הוציא קול שקדש את לאה ובא בעקיפין עד שהחתיים שטר קדושין בעדים
מזוייפין ונתרעם לקהל שיכופו לאה להשלים לו דין : ונפלה מחלוקת בין בעלי הוראה
שבעיר : יש אומר שזה כדני ממונות שזה בורר לו אהרן וזה בורר לו אהרן : ויש אומר
שאין עסק לכרירה לא בדני ממונות אבל לא בדני נפשות ולא בקדושין מי כדוני לכן
נכל עס שהדין חוזר אם היא מקודשת לו ובאיסור הנק או אם מותרת לעלמא : אלא
ילך ראובן ויראה שענותיו לפני הברורין שנתמנו על תלונות העיר והם יראו אם מקודשת
לו אם לאו : והלוקין הם לפי כן בשני דברים : האחד מי יהיו הדיינים על הדבר אם בדי
שימנו החלקים בכרירתם לשעה או הדיינים קבועים הנמנין כבר לצבור על התלונות :
והשני אם יש לעבור עליו בהקל וזולת דרישה וחקירה כדני ממון או אם צריך להקור
ולרוש כדני נפשות : והשיב בתשובתו לא כדבריו זה ולא כדבריו זה כי הוא אינו
רואה מקום לאותה כפייה על לאה שתשלים לו דין הואיל והיא כופרת באירוסיה ואין
שם דראא דכתובה משום צד : אין לראובן עליה דבר מדה השלים לו אף לפי דבריו
שמורדת בו וכמו שכתבנו גם אנהנו למעלה בכתם ארוסה : ואהר שאין לו עליה שום
חניעה לפי הדין שתעשה כך כבר בטלה טענתו שתשלים לו דין שאין שם אלא אדברים
בעלמא וחזרו דבריו לפי כן להודעה ופרסום לבד שהיא מקודשת לו ומה לו עמה גיד
דבריו למי שירצה אין חובה עליה לשומען אם אין רצונה בכך : וגם הוא כפרסוכוזה
אינו צריך לעשותו בפני בדי שתסכים עליו גם היא : ואולם כמורה צדקיעצו על פ' דרכו
שיעשנו לפני בדי מאנשי אמת וחכמים שבעיר : ואם תחפץ היא להכחישו תביא ראיה
לפניהם שקבלו העדיות וידעו הכחשתן שכן כתב שם ואם בא לפרסם בקהל ובפני בדי
שהיא מקודשת לו ומביא עדיו שנתקדש לפניהם אינו צריך לברור עמה בדי לא מעמיד
בדי אנשי אמת וחכמים שבעיר ויראה להם : והיא אם יש לה ראיה או טענה להכחיש
עדיו תביא ראיותיה עכ" : ממה שאמר כי הוא אינו צריך לברור עמה בדי אחר
שאין בדבריו טענה עליה בכלום : נראה שאם היה בא בטענה לתייבה בדבר כגון שהיתה
צריכה שתנשא לו היה צריך לברור בדי עמה אף על פי שעל עסקי קדושין ונשואין הם
באין שלא בטענת ממון כלל : הרי שלא היה מהות העסק וענינו להיותו מדיני נשים
אגורם שם פיטור הברירה לנתבעת אצל הרב לא העדר התביעה ממנה : בנדון לפי
כן שהיתה הארוסה טוענת על הארום לכנוס או לפטור : לדבריו אלה בלא ספק היתה
צריכה לברור בדי עמו וכמו שבא בדברינו ופשוט הוא : ונראה לנו מדברי הרב
שהיה דעתו נוטה לחקל על האשה אף מלא לבד שאינו לפי כבודה : ואף לא שיבואו
שלוהי בדי אצלה מפני אמדון דעתו בטוען שהתעולל עליה עלילו ברשע וזיוף וכחצובח
בגבולין למקטע רגליהון דרשיעייא להפר עצת ערומים שלא ירבו המהפריצים בעם
לנוול בנות ישראל בדברי און ומרמה כי ראה השעה צריכה לכך : ודחה לראובן הטוען

בירידה לסוף טענתו כי הוא עצמו בלי נעשה קמו וקמץ לו את הדרך לסכור פי דובר
 שקר. דאם לא כן למה נבא חז"ל מן הדין כחכם הרואה את הגולה: ולמה יערוך ליכותה
 של לאח חטענת טענת המדרות והמ'און, וכאילו עושה עצמו כעורכי הדינים שאינ
 נאות אפילו לקרובים באדם חשוב (ככפר נערה גבי קריבי דר' יוחנן הוה להו אתה אבא
 דצריכה להרפואה כו' עד אדם חשוב שאני) ושמו כשיעירו העדים נגדה תודרה ולא
 תאכח למרוד בו. כל שכן שהמרד בלא ספק פעל רע ושמו מוכיח עליו וקונסין עליו
 הפסד הכתובה לאשה שיש לה כתובה. לא היה לו מפני כן לחזוק כפירתה באותה
 טענה. ואם היא מעצמה חטעון כך או יקבלו הדינים טענתה. וכמו שכתב חרמבם בפ'
 כ"א מהלכות סנהדרין זה לשונו ולא ילמד אחד מבעלי דינים טענה כלל אפילו הביא עד
 אחד לא יאמר לו אין מקבלין עד אחד אלא יאמר לנטען הרי זה העיד עליך. הלואי
 שיודה ויאמר אמת העיד. עד שיטעון הוא ויאמר עד אחד הוא ואינו נאמן עלי. וכן
 כל כיוצא בזה עד כאן. וגם כזה לחובה על הדינים אמר ראוי כמו כן לשאר כל אדם.
 וכל שכן לחכם הנשאל על הישרת הדין כהרשב"א שם: ועוד כי הוא נשאל למי מגיע
 הריב ההוא שנחלקו המורים עליו והוא משיב על הריב עצמו מה יהי בסופו ופסק דינו.
 היה לו להשיב על השאלה ופסק הדין ניתנו למי שציעלו (ר"ל לדינים עליו) ובפ' ה'
 האומר בקדושין נראה שבאותה טענה עצמה שניהם דנין יחד לפני בית דין. לפי לשון
 המסנה שם דקתני האומר לאשה קדשתך. והיא אומרת לא קדשתני. הוא אומר
 בקרובותי כו'. מדקתני קדשתך ולא קדשתני לנוכח האומר. ולא תני קדשתה ולא
 קדשתי. שמע מינה שטוענין יחד: והיכן באים הטוענים זה עם זה לזכות בטענותיהם
 היו אומר לפני דיניהם: ועוד שאם יש לעשות כמעשה הרכ להשוב בתהלה ולכוין
 לסוף הדין. הרי רוב הדינים כשירד החכם לסוף דעתו בהם. יגיד מראשית אחרית
 ולא יצטרך לפי כלהתחילן בפני כר'. וכמה טענות נטענות בכך שגם טענת הטוען
 נפטר הנטען. לאו כולי עלמא דינא נמי. ולא כל אדם רואה חובה לעצמו לא מאמין
 לאחרים. אלא לדינים שדנין אותו ומקבל את דינם בעל כרחו. ויכול היה ראובן לומר
 כיון שהיא מקדשת לי חייבת היא להנשא לי ולהיות תחת רשותי. כבראשון מקדושין
 איש אמו ואביו תיראו למה נאמר איש מפני שהאשה רשות אחר עליה דהיינו הבעל.
 ולעבוד אותי בכל מה שהאשה עושה לבעלה. על רמזן מה שאמרו עד היכן גלגול
 שבועה עד שלא נמכר לו כעבד עברי (כבראשון מקדושין ובשאר מקומות) ואם על
 עבודת דנין. ידונו על עבודת אשה לבעלה כעל עבודת עבד לרבו. ואף אם תמצא
 לומר שעבודת העבד מרובה משל אשה. כבר נאמר כקטן כגדול תשמעון. שיהיה
 בעיני דין של פרושה כדן של מאה מנה. בגדון דידה כמו כן ידונו על עבודת האשה
 ואפילו של פרושה. כעל עבודת העבד ואפילו של מאה מנה: לא שהרבו כראמון
 עצה טובה קא משמע ולהוראת שעה. וכמו שכתב בתשובתו אני רואה כירבו היס
 אנשים מתמצים כו' בגות ישראל צנועות הן לא שהרבו מנולין. ואסיק להחמיר ברב

כמו שכתבנו ואמר ולפיכך מן הראוי להכמיס ולנכבדים הם אותם שהרד"ך פירסם
הדבר מאת הטוען לפניהם לתקור הרבה ולדרוש ולהוציא דבר לאמתו כי מדין
התורה אחד דיני ממונו ואחד דיני נפשות צריכין דרישה וחקירה לא שדיני ממונות
בלבד הקלו משום נעילת דלת וכאן נאמת אף כשהמצא לומר שהוא כדיני ממונות
הואיל ועדיין לא נשאל לאחר ואין כאן עדיין דיני נפשות ראו לנועול דלת בפני בעלי
הנוללות וסכלות ודורשין וחוקרין אותן להוציא לאמת משפט כדאמרינן בריש פרק
אחד דיני ממונות דאפילו בדיני ממונות בדין מרומה צריך דרישה וחקירה וכו' עוד
וכל שכן שאיפשר שדברים אלו כדיני נפשות הואיל וראוי לבא לידי נפשות אם תזקק
היא לאחר והיא מקודשת לו: סוף דבר הכריע בתשובתו להחמיר בטענת
קדושין להצריך שם על כל פנים דרישה וחקירה שזה היה דבר המחלוקת בין בעלי
ההוראה בדמותם אותן לדיני ממונות וזה לנפשות כירק לנפקותא זו היה מחלוקתם
אחר שנחלקו על הדינין עצמן כדלעיל ולא הוצרך להשיב עוד בעקר מחלוקתם:
אחר שאמר שאף כשהמצא לומר שהם כדיני ממונות יש להזקיקם דרישה וחקירה
כאותן דיני ממונות הצריכין להן כגון בדין מרומה והעלה כי מבלי היות שם טענה
מזייבת כילוס בסוף הדין לא הוצרך שום בד ביניהם לא הקבוע ולא לשעה בנדרדה
מהחלקים אך פרסים הדברים הכריע להכמיס ואנשי אמת להפצו של מיד: ויצא
מרביו כי אילו היה שם טענה מהיבת בדבר לנטענת כדבר כנוס או פטור בנדרן היה
צריך לברור בד עמה כאמור למעלה ובוה יפה השיב על הנפקותות שהיה שכן
החולקים: הרי שבא להחמיר בדיני קדושין ולא להקל בהן כיש אומרי' וכמקום
שיש הין הראה ברביו שיש לברור בד בין שניהם טוען ונטען לא נפל דבר מכל אשר
אמרנו אחר העברתו להקל על האשה להוראת שעה שלא לחייב אותה בנדרדה
וירידה לדין עם הטוען אותה שקרשה ותנשא לו כי בודאי זאת היתה השלכרה הדין
מאתה שהיה מבקש וזה מחמת מחשבת פיסול שהיה לו בטענתו ומפני קלקול הדוד
בזמנו בכך כלא מלכו להחמיש פשט המשנה דהאומר לאשה קדשתין שהבאנו
למעלה ולא ללמד לנתבעת שתמרוד ואם אין מקום לבד לכהונ אגרה מרד על
הארוסה ולהתרות בה שתפסיד כתובתה אחר שאין לה כתובה יש להכלל התרות בה
(כשימצאו אמת ונכון דבר הקדושין) שאם לא תנשא לארוס שלה תשכ עונה כל
ימיה לפי מה שנוהגין בזמנינו שלא לכופ לגרש בטענת מאיסה וכרד כמו שנתבאר
למעלה וכן כתב הוא עצמו בתשובתו ס' תקע"ג ותת"ס ואף קצ"ב: גם האפשרות
שחתר בעסקי קדושין אל שיהיו כדיני נפשות מפני שאפשר להן שיבאו לידי כך אם
תזקק האשה לאיש אחר והיא מקודש' לזה נראה דלאסמכתא נעלמא נקטרה והוא
איש רחוק אצלנו: ומאשר אמרו בתחלת סנהדרין במוציא שטרע שדינו בכך
מפני שיש בו דיני נפשות אין ראייה לראיית הגולד על פי דרכו בזה דשאני החכם
שיש בטענתו ממש דלא מצאתי לכתך בתולים אך דיני נפשות אם אמת המצא שזנתא

תחתיו. וכמו שכתב הרמב"ם בה' מהלכות סנהדרין המוציא שם רע אין דנין אותו תחלה
 אלא בכ"ר של כ"ג מפני שיש בדינו צד דיני נפשות. שמא יהיה הדבר אמת והסקל הבת
 אבל בטענת קדושין שאין בעצם הטענה דין נפשות כלל. למה נחוש שתזקק לאחר
 ונפשה יודעת שזיקת טוען זה עליה. (דאם לא כן לא היה שם חז משפטמות) אטו
 ברשיעתא עסקינן. העמד אשה על חזקתה שלא הורעה ככמוציא שם רע. ורוב נשים
 כשרות הן. ואם תזקק פנים הרשיות באו לכאן, ובוה אתי שפיר דלא תקשי הלכתא
 דמוציא שם רע שיש בדינו צד ממון עונש הק' כסף וצד נפשות כמו שאמרנו. ופסקינן
 דינו בכ"ג כדיני נפשות. ובעדי נשים על מיתת בעליהן שנחלקו בהן תנאים בסוף יבמות
 אם צריכין דרישה וחזקה מצד דין נפשות שבהן דשרינן בעדותן אשת איש לעלמא.
 או אם אין צריכין כריני ממונות מצד גביית כתובה שיש בהן. ופסקינן שאין צריכין כדיני
 ממונות. גם שם אצלנו טעם שני דכמוציא שם רע תרווייהו כיהדרי איתנהו שם.
 דין ממון ודין נפשו. ובעדי נשים שבעדותן הותרה להנשא ונטלת כתובה מכל מקום
 דררא דנפשות לא אתי עד שתנשא לאיש ותבעל לו. ועוד אומרים אנו דאפילו
 למאן דאמר שם דעדי נשים על מיתת בעליהן צריכין דרישה וחזקה כדיני נפשות.
 משו' דשרינן בהו אשת איש לעלמא שהיא בחנך כשתנשא על שקר. לא יפול חשש
 זה שחשש הרב. דשאני התם שעל פיה העדים המת' דין אותה ודאי יכולה להנשא.
 מה שהדבר להפך בנדרן הוא. שעדי הקדושין אוסרין אותה מלהנשא. ויעכבו ב"ר על
 ידה אחריהם מלהזקק לאחר. וכבר מצינו לחכמים שלא חשו להצריך בית דין כדיני
 נפשות בדבר שהוא מעות' ביותר מזה (לדעתנו) לבאנו לידי סכנת נפש. שכן אמרו
 בסנהדרין שם מכות בשלשה שנאמר ושפטתם מעוטי רבים שנים ואין ב"ר שקול הר'
 שלשה וכן הלכה. אף על פי שכבר אפשר ללוקח שימית בהן. האיל ובשעתה דין על
 חובת מכות בלבד הן דנין. וגם החולק שבמשום ר' שמעל ואומ' מכות בכ"ג לא נפני
 חשש המיתה. אלא דיליף ליה לאבי' מגורה שודה דאם בן הכות הרשע. לאשר הוא
 רשע למות. מה רשע למות בכ"ג אף הכות הרשע בכ"ג. ולרבא מסברתו שהמלקות
 לסי שחיב עליה זו היא מיתה. לפי' דין המלקות בכ"ג כדין המיתה. עם שצריך שיקיים
 בו נקלה אחין לעיניך שאחר שלקה יהיה אחין בחיים כראיהא התם: הרי שלא
 חשו לאת' ולא בר פלוגתיה במינוי הדינים לדיני מכות אלא למה שחייב שם ברין
 ההוא לשעתו בזולת הסתכלות למה שיהיה אחריו. כל שכן בזמן הרשעא ובזמנו
 שכבר בטלו דיני נפשות וסר החשש ההוא מדיני נפשות עצמן מעקרו. ולא נשאר
 שם רק חשש הנפילה אל האיסור במה שחייבין עליו מיתת ב"ר. וראוי מעתה
 שיהיו דיני נשים כלן כדיני ממון שהוא הדין הראוי להן לשעתן. וכדרך שהעלו בגמרא
 ובהרמב"ם שם כמוציא שם רע עצמו כשלא נאמנו דבריו. שאם בא אבי הנערה לתובעו
 בקנס הק' סלעים דינו בשלשה. וגם הפוסקים רוכן ככלן העלו לפסק הלכה כמאן
 דאמר באוף' בטות' בעדי נשים שאין צריכין דרישה וחזקה כדיני ממונות. מכלל'

האלֹהִים והראש שם גם דעת רבינו הגאון כן הוא • וכן כתב הרמבם בסוף הלכות
נדרשין וזה לשונו ואין בודקין עדי אשה כדרישה וחקירה שלא אמרו חכמים בדבר
להחמיר אלא להקל משום התרת עוננה • ופירושו אצלנו שלא אמרו חכמים בדבר
עדות האשה להחמיר כדריש וחקירה אע"ג דשרינן ביה אתתא לעלמא ואיבעו למהוי
כדיני נפשו לא להקל בו כדיני ממונות דאקילו בהו משום תקנת לווין כן הקלו בעדותן
משום תקנת עוננה • וכן בטור א"ה סימ'ז כל הבא להעיד עדות אשה אין צריך דרישה
וחקירה • והרשב"א עצמו שהבאנו מדבריו בסימן אף ר"ט מה שהבאנו שהצריך לעדי
קדושין נדון שלו שם דרישה וחקירה השיב בסימן תקס"ו דאין בודקין עדי נשים
כדרישה וחקירה בין בגירושין בין בקדושין דקיימא לן כת"ג דרבי טרפון ורבי עקיבא •
וכן דעת רבותינו ג"ר והגאונים ז"ל והרמבם ז"ל ומורי הרמב"ן ז"ל האריך בדבר ע"כ:

כמה מילי מעליתא למדנו מדבריו • הא' כי מה שאמר ת"ק דר' טרפון ורבי עקיבא
בסוף יבמות דאין בודקין עדי נשים כדרישה וחקירה לא בעדי מיתת הכעל כלבד אמר
לא בכל עדי נשים • גם דקדושין וגירושין והשייך להן • וכן יובנו אחריהם דברי הגאונים
והרמב"ם ושאר הפוסקים שפסקו בהן כת"ג • הב' שדיני נשים כלן גם דגטין וקדושין
הן אצלו כדיני ממונות דהא פסק כת"ג דהכי סבירא ליה • הג' כי מה שכתב בתשובה
האחרת באותן עדי קדושין שהיו צריכין דרישה וחקירה היה ממנו להשש זיוף שהאמין
בהם וכמו שכתבנו • דאם לא כן תקשי מדידה אדידה • וכן כתב הר"ב בתשובה
רס"ו שדיני גטין וקדושין כדיני ממונות שכן כתב שם וזה לשונו גם דרישה וחקירה
אין צריך בגטין וקדושין דהא כדיני ממונות לא בעי דרישה וחקירה כ"י שלא תנעול
דלת בפני לווין כדאיתא בפר' אחד דיני ממונות • וגטין וקדושין לדיני ממונות דמו דהא
ילפינן דבר דבר מממון • ואיכא בהו נמי טעמא דשלא תנעול דלת דמהאי טעמא נמי
לא בעי בהו סמוכין • לא אף על גב דהדיוטות אןן עבדינן שליחותיהו • כדאמרינן בפ'
המגרש אביי אשכחיה לרב יוסף דהוה קא מעשי איטי • אמ' ליה אביי והא אןן הדיוטות
אןן אמ' ליה אןן שליחותיהו קא עבדינן מדי דהוה אהודאות והלואות • והא דאפליגו
חנאי בשליה מסכת יבמות אי בודקין עדי נשים כדרישה וחקירה אי לא • דמר מרמי
לחו לדיני ממונות כיון דאיכא כתובה למשקל ומר מרמי לחו לדיני נפשות כיון דקא
שרינן אשת איש לעלמא • התם הוא בעדי נשים המעידים שמת בעלה דבהא ליכא
משום נעילת דלת דמלתא ולא שכיחא היא שתהיה צריכה לעדי מיתה וגם דמיתה
מלתא דאיתא ממלא היא אלא דאפילו הכי סבירא ליה לת"ג דכיון דאית ביה ממונא
אף על גב דאית ביה נמי צד נפשות אקילו בה משום עוננה אבל בגטין וקדושין לכולי
עלמא לא בעי דרישה וחקירה משום נעילת דלת • כ"י הכי דלא בעינן מומחין מדאי
טעמא נמי • וכן כתב הרשב"א ז"ל • ואף אם נאמר דכי היכי דפליגי בעדי מיתה הכי
נמי פליגי בעדי גטין וקדושין • הא קיימא לן כת"ג דאין בודקין עדי נשים כדרישה
וחקירה וכמו שפסקו הגאונים ז"ל וכן כתבו האחרונים ז"ל • עד כאן דבריו שם •

והרש"א כמ"כ באותה תשובה עצמה מסימן אלף ר"ט כשבא לדון על עדות העדים
 בקדושין אם מקבלין אותה מפיהם שביד הטוען אם לא גמר לה משטר ממון
 מהיא אדונתא דפרק זה בודר דלא הוה כתיב בה אמר לנא כתוב ותתמו והבו ליה
 (כמו שהיה גם כן באותה עדות) דאסיק להם שהיא כשרה מפני שהסופרים יודעים
 שאין לכתוב אלא על פי החייב שיאמר להם שיכתבו ויתנו לבעל חובו ותוקדה לא
 היו כותבין אם לא אמר להם הודעלה דהם בקדושין נמי את כתבו ותתמו העדים
 שלא מבעת המתקדש אלא אף סומקין על אותה עדות עד שיבא ויעידו בפניהם
 ואין אומדן בזה תוקדה על ידי ואלא התמי עד שאמרה להם תתמו דאנן סהדי דהנהו
 סהדי לא ידעי או דבכדושין לא ידעי אלא הרי מדברין שאם ידענו שהאשה
 אמרה להם כתבו ותתמו ותנו ליה פלוגי שנתקדשתי לך כגון שהיה כתוב בכרוב
 שכן אמרה להם להתום וליתן לך או שהיו עדי הכתב בקיאין בכך עד שתודה
 התוקה בהן שלא היו כותבין עדות על קדושיה כי אם מדעתה היתה אותה עדות
 שבכתב קיימת ודנין על פיה כשטרי ממון דאילו בדיני נפשות ואפילו בדיני
 קנסות ומלקות ובלות כגון שאכר אדם לשנים כתבו ותתמו ותנו ליה פלוגי שזוא
 דרג אחי אביו במנוח בעדים והתראה שהיב עליו מוחת בית דין או בלא התראה
 דעדים שהיב עליו פרת ומלקין אותו להוציאו מיד כרת שלו או בשוגג שחייב
 עליו גלות או שאנס או פיתה את כתו הנערה שחייב עליו קנס המשם כסף
 וכן כל כיוצא בזה אין אותה עדות שבשטר מועילה ולא כילוב ואין דנין על
 פיה כמבואר בפרק שלישי מהלכות עדות להרב רבינו משה בן מימון ז"ל וזה
 לשונו דין תורדה שאין מקבלין עדות לא בדיני ממונות ולא בדיני נפשות
 אלא מפני העדים שנאמר על פי שנים עדים או שלשה עדים יקום דבר
 מפיהם ולא סכתב ידם אבל מדברי סופרים שחזקין דיני ממונות בעדות שבשטר
 אף על פי שאין העדים קיימין כדי שלא תנעול דלת בפני לווין ואין דנין בעדות
 שבשטר בדיני קנסות ואין צריך לומר במכות ובגלות אלא מפיהן ולא מכתב ידן
 עד כאן לשונו וזהו מבוואר לפיכך משם דלח"ש"א ז"ל נמי דיני נשים בקדושין
 בדיני ממונות ולבד לענין דרישה וחקירה בעדות בקש צדדין בנדון ההוא
 להסתור בדרך מדה לדיני נפשות למה שהששו מהוויף והמרמה כמו שאמרנו
 גם ממה שאמר מעמיד בית דין מאנשי אמה וחכמים שבעיר נתבאר שמסר הרב
 לסתם בית דין שהם שלשה כבדיני ממונות ולא מסרהו לחכמי הדור שבעולם כלו
 ולא לחכמי הגליל ואף לא לחכמי העיר כלם כדברי האומרים לפי רמיהם
 זה בכה וזה בכה אלא לבית דין כאמור ונמצא שהשורה הרב לדיני ממונות
 אשר גם בהן כשמטוב הגתבע בכרירה (כמו שהליץ הרב בעד האשה) הרשות
 ביד התובע לילך לפני שלשה ודנין אותו בעל כרחו כמבואר בעשה"ל לסמו

ובסימן

התורה

ובסימן ג' לטור השן המשפט . ולפי זה מעט היה מה שנתן לאשה כמה שפטר אותה
מהברירה עם הטוען . והוא לך לפני שלשה כרצונו מאנשי אמת וחכמי העיר הואיל
וגם בשאר טוענין יש שעושין כן . אלא שבשאר טוענין כופין התובע על הברירה אם
בוה יחפוץ התובע . ולא לילך אחר שלשה שדנו א ראו בעל ברזו אשר כאולי לא
ימצאם דלא להוה כמותיק באוני כלם כו' . והם דתרו לטוען שהיה נעניו כסתתקע
שיכא לאותה מדה בתקותן אזלו שעל ידי הכר הוא מחכמים ואנשי אמת מתוך
דרישתם וחקירתם יתלבנו כוביו ויכלו מאלוין . וכן הורה כנראה מהשאלה שאחריות
המספרת עליה שהכחישוהו שני עדים אשר טען שלפניהם קדשהו וחזר וטען שהיו
ערוי שנים אחרים שהיו התומים בכתב אצלו . והוציא התיבתם שהעירו שבפניהם
קדשהו ובאוגם הם ואמרו שאין זה כתב ידם . ולא היו דברים מעולם שלא ראו
הקדושין ולא חתמו . כילדעתנו שתי השאלות והתשובות ההנה באו על גרון אותו
שכן הענין מורה עליו . וטוב גם כן מדברי התשובה שכתב בה . וכנה השכתי על עקב
מעשה ראובן זה והשכתי על עדות החתימה שאין כומכך על עדות החתימה . ובכל
כיהא מפייהם נעיא ולא מפי כתבם והתחתי בדבר והנה שם תשובתי כמנה תראה
דעתי עב לשונו . ואף על פי שבאה האשה בשאלה הראשונה בשם לאה ובשנייה
לה בשם דינה אין בכך כילום כי שמות לאה ודינה באים ככפורים כראובן ושמעון
למשל ולשניה ולרמיון בעלמא . וכשם שהוכחנו מדברי הרב בתשובתו הראשונה
שם שענין קדושין בנפול עליהם הפרש בין איש לאשה אל בית דין של שלשה דינים
הולך אם בדרך ברירה בין שני החלקים או לפני בית דין שיבחר התובע אם תסרב
הנתבעה מלברור . והם דינים אותן ככל דיני ממונות . כן נוסף נוכחנו עוד מתשובתו
השני רל"ב נוכחי ממנה שכן היה מעשה ההפרש ביניהם על הקדושין ודנו אותם בדי
זיתבאר זה מדברי השאלה והתשובה עליה . שכן כתוב שם . שאלת ראובן שאכר
קדשהו את דינה ודינה אומרת מעולם לא נתקדשהו לו כו' עד ודינה כתיבא וכו'
ומבקשת סכנת דין שיכתבו מה שאמרו עדי החתימה . וכן בתשובה כתב ודינה ששואל
מבית דין לכתוב מה שהיה לפניהם . כדן אמרה ושמעתי לה . וראוי לבית דין לברור
אפילו מעצמן וליתן לה . דרי שיד בית דין יתנה ביניהם על אחר משני דרכים
האמורים כבדני ממונות על פי הרב בשתי התשובות ההנה שהשנה בהן דיני נשים
בהפרשותן לדיני ממונות בהפרשותן מכל וכל . ונמצא מלאך מליץ אחר הרב שהוא
שמסכוה להם החולקים בהבלי השוא . ושליו ברבריו אמת ארצה . כלו הפך
(בהינים על ישר) וענה אמן אחר דעתנו וסכדתנו בכל כחו . לנו הוא ולא לצדניו .
הן בתשובתו הראשונה בזה שמכנה הפצה נפשם להביא דאיה לדבריהם . והן באחרת
התכופה לה דאיכתיבא נה מילהא הליכה למעשה . ונוסף על אלה העלנו כלליה
בידנו בתשובה דטו להרי בר שעת שריי וטין וקדושין לדיני ממונות דמו .

גם בתשובה

גם בתשובה שפ"ט כתב ודבר שבקרוה כריני ממונות שכן הוקשו: גם בתשובה
 מ' להר"ן מסתברא דעדים המוכחשים בבדיקות בעדות נשים כשרים: כשם שכשרים
 לדיני ממונות כראמרין בפרק זה בורר עדים המכחישים זה את זה בבדיקות כשרים
 כריני ממונות ע"כ: וגם ראינו לחכמים שהשוו אותן זה לזה ברבריהם וכללום יחד
 בפרק חוקת הבתים אמר רבא כל מודעא דלא כתיבא ביה וידענא באונסיה לאו מודעא
 היא מודעא דמאי אי דיטיא ומתנתא בגלוי מלחא בעלמא סגי אלא דוביני ובגרב
 המגרש אכ"י אשכחיה לרב יוסף דהוה קא מעשי אגיטי כו' כדאמרן עד מ'י' דהוה
 אהוראות והלאות: מכאן מוכח ביחיד מומחה כדחזינן ברב יוסף וכן ג' הדיטות
 ובלבד שידעו בטיב גיטין וקדושין (דאם לא כן לא יהא להם עסק בהן) דנין אותן כמו
 שדנין דיני ממונות כידין אחד להן בדבר המשפט ולא בעינין לכ"ג כריני נפשות ולא
 סגי להו נמי בהכס אחד כשאר איסורין דממילא שלא מטענות חולקים דאמרין בהו
 בשלישי מזולין חכס שאסר אין חברו רשאי להחיר וכן נתינת הגט מהבעל לאשה
 או לשליח הולכה דיו במסדר אחד הבקי בטיב גיטין וגם זולתו אם הבעל בקי בהן וכן
 הדין למי שרואה גט שניתן לאשה איזה פיסול מחמת תיבה או אות או מחמת שאר
 דינין השייכין בסדר הגט ונתינתו ואין שם מחלוקת בין החלקים שזה טוען כך וזה טוען
 כך אלא שגולד שם ספק מאליו בכשרותו או פיסולו שואל לחכס אחד או לחכמים
 בעלי הוראה כשאר הוראות באיסור והיתר שאין חלקים טוענין בדבר ועל ענין כזה
 כתב הר"ק שרש"ל שאם ראה ת"ח פיסול בגט אחד שתייב לשאול עליו מפי הגדולים
 כדי לאפרושי מאיסורא ופשיטא שדי לו לשאול מגדול אחד או יותר מבעלי הוראה
 כשאר ספקות באיסורין שאין שם חלקים חולקים עליו אבל כשהספק גולד בין כתות
 וחלקים ומתוך טענותן של אלו מזה ושל אלו מזה הרב מוכרע לאיסור או להיתר
 לכשרות או לפסול פשוט הוא שצריך לברר הדבר על יד כ"ד של שלשה הראוי לכך
 לדון ביניהם כאמור שדיני נשים גיטין וקדושין בשלשה כריני ממונות:

וכיון ששינוי דיני ממונות בשלשה זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושניהם בוררין
 להם שלישי ואמרו כוגמרא שמתוך כך יצא הדין לאמתו הוא הדין והוא הטעם לדיני
 נשים כלן שבין חלקי טוען ונטענת כנגדן להווד או טוענת ונטען כנגדן בשכבר על
 טענתה כנוס או פטור לא היה בדין לגרוע בהן דבר מכל הסדר הטוב והישר האמור
 במשפטן למעלה מהומנת החלקי ושמוע ביניהם וקבלת העדיות בפניהם והכל ע"י כ"ד
 שוה ביניהם בכרית שני החלקים נו כמשנה או ביחיד שיסמכו שניהם עליו בדין
 ההוא ובכלל הכל כריני ממונות: ומפני שנכללו דיני נשים לענין דיניהם
 והפרשותם כריני ממונות בהפרשותם לפיכך לא בא זכרון בפרט אצלי חוד הדינין
 לכל הדינים והנרונים בראש סנהדרין שאמרו שם דיני ממונות בשלשה גזלות וחבלות
 בשלשה נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ד' זה בשלש האונס והמפתח בשלשה:
 ואמרת בשלמא דיני נשים כריני ממונות שפיר אלא אי אמרת דלא כריני ממונות

נינהו דיני נשים בכמה ואי אפשר מבלי שיהיה לדיניהם כנין ודוע כשאר הדינים ועל
דוב רבני עולם אי אפשר לעמוד ולא מצנינו דין מן הדינים שיהא מוטל עליהם ואין לך
עונן לאשה גדול מזה שאם כן תשב עד שהלבין ראשה ועדין יש לחוש לרבנים
שבמדי כי היכי דהיישנן בקדושין לשמול בראשון מקדושין שכא יש בהן שוה פרוטה
במדי לא כדאמרן: וכן נגמקי יוסף בסנהדרין שם כלל גטין עמהן רל עם עסקי
ממונות שכתב שם דלא דיינינן השתא אלא במידי שכיחא ואית ביה חסרון כים כנון
מתנות וירושות וגטין וכתובות כדאיסקנא פרק המגרש בההוא עובדא דאשכחיה אבי
לרב יוסף דקא מעשי אגשי עכ לשוננו: וכן כתב הרן בפרק המגרש עלה מידי דהוח
אהודאות והלואות דעבדינן שליחותיהו משום שלא תנעול דלת בפני לווין כדאיחא
בריש סנהדרין: וגטין נמי דומיא דהודאות והלואות נינהו: דאי לא מינסבן לגוברין הוו
להו בנות ישראל עונות כו' עד כי עבדינן שליחותיהו במלתא דשכיחא כהלואה וגט
עכ לשוננו שם בגטין השוה לשל נמקי יוסף בסנהדרין ושניהם מכוונים למה שאמרנו:
ואין לתמוה כי יהיה סדור הגט בחכם אחר וההפרש עליו בו' הרי סדור הלויצה בו'
ולפרסום בה' וההפרש עליה בשלשה בד' ביניהם או באחד שיסמכו שניהם עליו:
גם היבום על פי חכם אחר וההפרש עליו בו': גם בממון עושה אדם בשלו כרצונו נולד
בו ספק איסור עושה על פי מורה טענו אחר עושה על פי בר' שוה בין שניהם ופשוט
הוא ומבואר מעצמו: ועד כאן לא נחלקו המורים בשאלה לרשנא דיני נשים אם
כדיני ממונות או כשל נפשות אלא לענין דרישה וחקירה אבל לענין הדינים לא
נחלקו שזה יאמר בשלשה וזה בעשרים ושלשה דאסכן למאן דאמר דיני נשים
כדיני נפשות לא יהיו דינים אורם בזמנים אלו כל עקר שאין דין דיני נפשות ואין לנו
סנהדרין לא דולה של ע"א ולא קטנה של כ"ג ולא כמותם שיעשו בשליחותם מעשיהם
המיוחדים להם בלבד דאנן הדיוטות שליחותיהו דבד' של שלשה מומחין או דיחיד
מומחה קא עבדינן דבד' של כ"ג או ע"א לא עבדינן והארב יוסף הוה מעשי אגטא
מטעמא דשליחותיהו דקמאי עבדינן מידי דהוה אהודאות והלואות שבזמן סמוכין נמי
דין אותן ביחיד או בכד של שלשה מהן כמו שהשיב לאבי על קושיותו: וגם אבי
שהקשה לו טרם דע טעמו זה לא הקשה לא והא דיוטות אנן ולא הקשה עליו שאין
דיני דיני נפשות וכי בטלו סנהדרין כלן וגם לא כרברי האומרים לחלוק עלינו שהדבר
מגיע לכל חכמי העולם וכיון דהוה מעשה וכופה לבע' לורש שמע מינה שהיה מהלוקת
עליו בין א'ש לאשתו והוא יחיד מומחה דינים היה רן ביניהם שהיה דין קבוע בעירו
בלא ספק: אבל האמת יורה רכנו של ענין דרישה וחקירה לבד פלגי' אכנס לענין
דינים לדברי הכל הסכדיני ממונו ביחיד מומחה או בכד של שלשה הדיוטות ועבדינן
בהו שליחותיהו דקמאי דהו עבדי בסמוך אחר או בכד של שלשה סמוכין כי היכי
דעבדינן שליחותיהו כבי האי גונא בהודאות והלואות וכדאמרן כך היא מסקנת
אדכרים על אמתחן: ולא מהלוקת זו בלבד של בעלי הוראה הנו' אלא גם

מחלוקת ח' עם ר' טרפון ור' עקיבא שנחלקו שם בסוף יבמות אם נודקין עדי נשים
 בדרישה וחקירה אם לא. שתק אומר שאין בודקין אותן בכך וכן הלכה אצל הפוסקים
 כדלעיל. ור' טרפון ור' עקיבא אוכרים שנודקין אותן בכך, ואכרו שם דקא מפליג בדל
 חגיגה דאמר דבר תורה אחר דיני ממונות ואר' דיני נפשות בדרישה וחקירה שאמר
 משפט אחד יהיה לכם. ומה טעם אמרו דיני ממונות אין צריכין דרישה וחקירה תקנת
 חכמים היא כדי שלא תנעול דלת בפני לווין. דתק סבר כיון שיש לאשה ליטול כתובה
 מיורשי בעלה כשיתירוה להנשא על פי העדים ההם כדיני ממונות דמי. ור' טרפון ורבי
 עקיבא סברי כיון דשרינן בעדותן אשת איש לעלמא שהיא בהנך כדיני נפשות דמיא.
 דוקא לענין צורך דרישה וחקירה פליגי. אבל לענין דינידים שניהם מודים שדנין אותן
 בכך של שלש הדיוטין או ביחוד מומחה כדיני ממונות. ולשון מחלוקתם דקא דתני
 אין בודקין עדי נשים בדרישה וחקירה ור' טרפון ור' עקיבא אוכרי' בודקין. ולא בא מחלוקתן
 בכלל עד שיאמר תק שדיני נשים כדיני ממונות ור' טרפון ור' עקיבא יאמרו כדיני נפשות:
 ועוד. ראה ממה שנתלה מחלוקתם בדר' חגיגה דאמר דבר תורה שם דיני ממונות
 צריכין דרישה וחקירה אלא שמתחשש נעילת דלת בפני לווין עשו תקנה לדבר והקלו
 מהן זאת החומרא. ובה דעת שניהם שוה. אבל מפני שבעדות זוממיתת הבעל הניע
 לאשה שני דברי. התרת עצמה כפנויה. והיכולת על גביית כתובה. נחלקו דעות.
 בה. דתק סבר בתר גביית כתובה אזלינן שהיא דבר שבממון. ותמשך באותה עדות
 הקולא האמורה כדיני ממון. ור' טרפון ור' עקיבא סברי הואיל ויש באותה עדות גם
 כן התרת עצמה לעלמא שהיא דררא דנפשות. יש להניח אופן העדות ההיא על דין
 תורה שהטילה גם בממון אותה החומרא מהדרישה והחקירה. ואם הקלנו בה דבר
 שבממון לכך באותה תקנה לא נקל בדבר שבנפש ובממון. הרי שאפילו לסכרת ר'
 טרפון ור' עקיבא מניחין אותה העדות על דין ממון. ר'ל על דין תורה בו: לענין הדינין
 מעתה שלא נחלקו בו. דיני נשים כלן כדיני ממון לר' ואתן ביחוד מומחה או בשלשה
 הדיוטות בדרך ברירה ככל האמור כדיני ממון. אך שידעו בטיב גטין וקדושין כראוי
 להם כדי להתעסק בהן כי הבלתי יודעים כבר מזהרם לפרוש מעצמן כמו שיתבאר.
 וגם שאמר רבא בראש סנהדרין לגבי דינים שגם כדיני ממונות דבר תורה בעינן מומחין
 ר'ל סמוכים כמו כדיני נפשות מההיא דר' חגיגה משפט אחד יהיה לכם. וכמו שבדיני
 קנסות נאמר בהן אלקים דהיינו מומחין ר'ל סמוכים. כן דיני ממונות הודאות והלאות
 בעינן מומחין אלא שהקלו כדיני ממונות דתסגי להו בהדיוטות מתקנת חכמים שלא
 תנעול דלת בפני לווין. ולפי זה ראוי היה דיני נשים לר' טרפון ור' עקיבא דלבעי
 מומחין כמו שאמרו בעדותן להניח אותה על דין תורה משום היתרא דאש' איש לעלמא
 הדומה אצלן לדיני נפשות. מכל מקום. הואיל ואין סמיכה בחוץ לארץ. ואילו דיני
 נשי' לבעי מומחין היה דינם נמנע שם מכל וכל. ואין תחבולה על זה. לפיכך לא חלקו
 זו וכלם שוים ברב שגם דיני נשים דשכיחי. עברין בהו שליחותיהו דקמא ודינאם אותן

כיחיד מוחמה כדעיתם או בכד של שלשה הדיעות הנמצאים כל זמן שאין סמיכה : והוא
אך חלקו בערות להצריכה דרישה וחקירה : הואיל ואפשר לעשותה לא ראו להקל
בה מן הדין : וכן העלה בעל נמקיוסף בסוף יבמות : אחר שהביא מחלוקת תנן ור'
טרפון ור' עקיבא בערות נשים וזה לשונו : ודכולי עלמא בין עדות אשה בין כל דיני גטין
וקרושין ישנן בכד הדיעות : וכי היכי דתקיניהו בכל דיני ממונות דשכיחי ואית בהו
חסרון כיס מפני תקנת לווין ותקנה השוק כדאיתא פ' קמא דסנהדרין : הכא נמי מלתא
דשכיחא וחמירא מחסרון כיס : ובררישה וחקירה שנתלקו : משום דאפשר : מה
שאין כן במוסחין דלא אפשר : וכדאמרינן ריש פר' המורש גבי רב יוסף דהוה מעשי
אגטי ואמר ליה אביי והא הדיעות אן : אמר ליה שליחותיהו עבדינן מידי דהוה
אהוראות והלואות : והוא הדין בכל דיני אישות דעבדינן שליחותיהו עד שיבא משיח
ויתקי' בנו מקרא שכתו ואשיבה שופטיך ככראשונה : עכ' לשונו מכוון לכל מה שאמרנו :
גם שם עובר לדבריו אלה העיר ספק ותירץ אותו על פסק ההלכה בעדות
אשה דלא בעינן דרישה וחקירה בזה הלשון : ואם תאמר היכי פסקינן כמאן דאמר אין
בודקין עדי נשים : דהא טעמיה הוא משו' כתובה דאית לה למשקל ולא תקנו בכתובה
דרישה וחקירה : והלא עקר עדות העד להחירה לשוק הוא : והוא עדות אשת איש
דהויא דיני נפשות : ובתר הכי אתי דין שתטול כתובה : וכיון דשרייתא קדי' לא תשריית
ולא תשקול : תירץ הרמב"ן ז"ל דהשתא בזמן היהטפי דמי האי ענינא דעדות אשה לדיני
ממונות מלריני נפשו' : דהא רובא דנשי אית להו כתובה : הלכך אפילו ארוסה דלית
לה כתובה לא מפליגין בה : דאילו דיני נפשות ליתנהו בזמן הזה עכ' : וגם בדברים
אלו מהכיוון למה שאמרנו למעלה בדברינו על תשובת הרשבא שאין זקיקת האשה
לאיש (והיא נטענת על קרושין מאחר) דין נפשות ממש משבטלו דיני נפשות :
אבל : עוד אתנו תירוצ' אחר על הספק ההוא בשנאמר כי עם שהדבר כן הוא כמו
שאמר שהיתר האשה להנשא הוא בא בעדות ההוא קודם לגביית הכתובה : מכל
מקום באותה שעה ועד שתנשא בפעל ואפלו תיארס לאיש עד ישכנה אין ענין לה
בהיני נפשות כלל : ואולם גביית כתובתה עולה לה תקף עם התיירה : והיא קודמת
לנשואין בלא ספק הרי שקוד' בה דין ממון מדין נפשו' : והוכר בזה איתו הספק מעקריו
וכבר זכרנו זה למעלה : ועוד כי גביית כתובתה דבר תלוי בדעתה לכד והוא קודם
בטבע לנשואיה התלוין בדעתה ובדעת אחרים : מתוך הדבר' נראה ברור כי מה
שנדמו דיני נשים לדיני נפשות (ממי שדימה אותן להן) (הן מהתנאי' בסוף יבמות : והן
מבעלי ההוראה בשא"ה להרשב"א) לא להשוותן להן ממש : דאסן כן לא יתנו לעולם
בשלשה דינים ואפילו מומחין אלא בכ"ו מהן : ואין אומר כן ולא נרמו בשום מקום
ירוע לנו : והאמת כן הוא שאין בעסקי דינין של נשים לא בהיתרן ולא באיסורן לא
בקרושין ולא בקרושין מצד עקר הדין בהן חיוב מיתה לאדם ולא פטורו ממנה : אלא
שלהות דין פוגע וסובב על דבר ערוה ואיסור אשרת איש החמור : שהעובר עליו

צדוק חייב מיתה בכד ראו המחמירים מהחולקים זהם להחמיר בהן ולהתרחק מהנפילה
באיטורו הו' כפי האפשר. ותכלית מה שהחמירו בהן היה לחייב בערותן הכאה להתיר
אשה לשוק דרישה וחקירה. ועלה פסקה הלכה דבהיא נמי אינן צריכין דרישה
וחקירה. דייט שהיה בדבריהם הוראה על האמת. ויזכר ביאר עדותן ממי שראוי
לסמוך עליה. כנראה שם בסוף יבמות. ובעד קדושין כל שיש בו לחוש לזיוף ושקר
דורשין וחוקרין לא כדריני נפשות בעוקצי תאנים. אלא כמו שעושין בכל דין מרומה.
לעמוד על אמתת הדבר כל מה שאפשר. כדי לעמוד נגד הרמאו המסופק שם וישב
הדין לאיתנו בהשלמת חסרונו. וכן כתב הריב"ש בתשובה רס"ו שזכרנו. וזה לשונו
נראה שבהוראו והלאו אפילו בדין מרומה לא בעי דרישה וחקירה כדיני נפשות ממש.
אלא שצריך הדין לחקור בו כל מא' דאפשר. לא שאם אמרו באחת מן החקירות אינו
יודע שתהא עדותן בטלה כדיני נפשו. וכן אם אמרו אמש הלוחושיה צריך שיכונו
באזיה שבע באיזו שנה באיזה חדש וכל שאר החקירות. אף על פי שבדיני נפשות
צריך כן (כראיתא התם בפרק היו בודקין) אלא שיש לדין לחקור בו ולדרוש בדין
מרומה כל מא' דאפשר. כהיא דר' טרפון דבשלהי יבמות לא כך אמרת לי יונתן בן
יוחנן כו' פי' כי עיד אמר נהפך ולכוין דנינו קים נדוקין נכך לא כך אמרת לי דמכפר שיחרא
אריה וכו'. פי' ונראה אמר אריה דמכפר סימל וכן נראה מאותה סוגיא שבפ' היו בודקין כו'
עד וכן פירש הר"א ז"ל. וכן נראה מלשון הר"ם מקוצי ז"ל שכתב. וזה לשונו. אמנם
בדין מרומה צריך דרישה וחקירה ומצוה לדרוש בו ולחקור כפי היכולת. עד כאן
מהר"ב שהביא כל זה שם להעלות ממנו שגם בדין מרומה דיני נשים סגי להו בהכי
וכמו שקדם שם. וזה לשונו. א'ברא בדדין מרומה אפילו דיני ממונות צריך דרישה
וחקירה כראיתא בפרק אחד דיני ממונות דאיכא אוקמתא דמוקיס רב פפא למתניתין
דקתני אחד דיני ממונות ואחד דיני נפשות כדרישה וחקירה אפילו בהוראות והלאור
ובדין מרומה. ובואר אין לך דין מרומה גדול מזה שיאמר אדם שהוא קרש אשה אחת
חשובה כלא שרוכין ושלא בפניקרוביה ובלא ברכ' אירוסין ושלא בעשרה ובהכמת עדי
בדרך ערמה. ואם באנו להשוות דין מרומה של הוראות והלאות לדיני נפשות כמו
שנראה מלשון הר"ם ז"ל פרק ג' מהלכו' עדות וכן מפשטה דמתניתין לפום היא אוקמתא
דרב פפא הנה עדות שני העדים שהעידו על הקדושין בטלה. כיון שלא היה בעדותם
דרישה וחקירה שהיא לא אמרו בכמה בחדש ולא באיזו שעה וגם באיזה יום לא כונו כו'
אלא שנראה דבהוראות והלאו אפילו בדין מרומה לא בעי דרישה וחקירה כדיני נפשו
ממש. אלא שצריך הדין לחקור בו כל מא' דאפשר כו' כמו שהבאנו מלשונו למעלה.
הרי למדנו מדבריו שלשה דברים. הא' שאין צריך דרישה וחקירה דיני נשים
ועסקי קדושין לא כשיש לחוש להן מרמאות וכמו שביארנו למעלה להרשב"א. ושנים
הם בדבריהם. ודוקא בדין מרומה צריך בהן דרישה וחקירה כדיני ממונות ממש. והב'
שהדרישה והחקירה בהן על מסלול ודרך שהיא נעשית דיני ממונות. והדין נותן שאם

לא תאמר כן בעדי קדושין היתה חומר דאתיא לירי קולא כדתי' אשה איש לעלמא
ובהתירה לינשא דינו בהן בתקירה המביאה לידיעת הדבר לאמתתו: וכן נראה מדברי
הרשב"א באותה השו"ב ס' אלף ר"ט שהסכימה דעתו לדעת הר"ב בדרישה ותקירת
הצריכה דינו ממונו וכדיני קדושין מפני הרמאות שדי בהן כדי להוציא הדבר לאמתו
שכתב שם אני רואה כירבו היום אנשים מתפרצי כו' וכן נראה צנועות הן אלא
שהדור מנוול. ולפיכך מן הראוי להכמיס ולנכבדים לחקור הרבה ולדרוש ולהוציא
דבר לאמתו כי מדין התורה אחר דיני ממונו ואחר דיני נפשות צריכי דרישה ותקירת
אלא שבדיני ממונות בלבד הקלו משום נעילת דלת כו' ראוי לנעול דלת בפני הוללות
וסכלות ודורשין ותוקרין אותן להוציא לאמת משפט: וכדאמרין בריש פ' א"דיני ממונו
ואחר דיני נפשות דאפילו דיני ממונות בדין מרומה צריך דרישה ותקירה: ע"כ דבריו
הנראים מכוונים לדברי הר"ב שמה שאמר בדרישה ותקירה ההיא כדי להוציא הדבר
לאמתו וכדי להוציא לאמת משפט: הו' שלמדנו מדברי רבינו שדיני נשים
למדין דיני ממונות על פשיטותן כדבר ידוע שדין אחד להם שכן הביא רביה לעסק
הקדושין דיני ממונות בפשיטותי: ובאנו מכאן לכלל דעת שכל מחלוקת שנמצא
מהאומרים לדמות דיני נשים לדיני נפשות אינו אלא בהתרת אשה לעלמא להצריך
דרישה ותקירה מחשש חומר האיסור שאפשר בהתרתה כרעילי: אבל לכל שאר
הדברים דיני כדני ממונות מכל וכל: בין בדין מרומה בין שאינו מרומה כי דין אחד להם
וזלתי שיש לחוש ולהשמר מהנפילה האיסור בהן וכמו שיבא: לפיכך לענין הדינים
הדין בהם (ר"ל דיני נשים) כמו שהו' בכל דיני ממונות ביחיד סמיך או בכ"ד של שלשה
סמוכין דבר תורה (אלא שהקלו בהן כדדיני ממונות ואפילו ביחיד מומחה כדנינים)
או בכ"ד של שלשה הדיוטות ובדרך בדירה ככל האכור למעלה להשוות הדין בין
החלקים: ובלבד שידעו הדינים ההם כשיב גטין וקדושין ר"ל שידעו דיני המצויין בהן:
כדאמרין בפ"ק דקדושין היה מדבר עם האשה על עסקי גטה וקדושיה ונתן לה גטה
וקדושיה ולא פירש ר' יוסי אומר דין ר' יהודה אומר צריך לפרש כו' עד אמר רב הונא
אמר שמואל: הלכה כר' יוסי אמר ליה רב ימר לרב אשי ואלא הא דאמר רב יהודה
אמר שמואל כל שאינו יודע כשיב גטין וקדושין לא יחא לו עסק עמהן אפילו לא שמיע
ליה הא דרב הונא אמר שמואל הלכה כר' יוסי: ופירש רש"י לא יחא לו עסק עמהן להיות
דין בדבר שמא יתיר איסור ערוה: וזה הוא מעוות שאינו יכול לתקן (מלשוננו פשוט
שדי דיניהן בדין אחד שידון ביניהם ויתיר כפיראות עיניו וכמו שהוכחנו למעלה מרב
יוסף דה' המעשי אנושי) אפילו לא שמיע ליה הא דהלכה כר' יוסי: גימא נמי דלא יחא
לו עסק עמהן: כלומר מי שכוחה הא או לא שכיחא שיהא אדם נותן גט או קדושין
לאשה ואינו מפרש אמ' ליה אין הכי נמי ע"כ: וגם התוספות והריטבא הפסו פירוש
לעקר: גם נראה מלשון המאמר ההוא שבא כמוהו בדבר בלתי יודע בהלכות שלהן
שיטשון ידומהן לא שפסלו ער שאם עבר ודן כראוי שלא יהא דינו דין: ואף על גב

דשלשה

ושלשה הדיעות האמר דיני ממונת רי' להם שיהיה בו אחד דיני' וסני' כנראש
 סנהדרין והיה אפשר לומר גם דיני נשים שיספיק בהן אחד משלשה שידע נטיב
 נסין וקדושין. מכל מקום הואיל ואס' באזהרתו לא' האלו עסק עמהן נראה ששלשתם
 צריכין לדעת הלכותיהן. על דרך ששינוי בראשון מהריות מה עדה האמורה להלן
 (פי' דיני נפשות שנאמר בהן ושפטו העדה) עד שיהיו כלן ראים להוראה ואמרו
 עלה בגמרא ושם מנא לן אמר רב נחמן בר' יצחק דאמר קרא ונשא אתך בדומים לך :
 ואף על גב דמיית' מניה התם לאפוקי גר' וממור ונחין ווקן שלא ראה בניס היינו למיטרא
 ואפילו ראו להוראה מצד ידיעתו וחכמתו דיני נפשות ואיכא ביה חד מנייהו דפסילי
 ופשיטא דבעינן דידע' ולא צריכא למיטר דהא סמוכין בעינן ואי לאו דידע לא סמכי
 ליה : ומכל מקום למדנו משם שכלם צריכין לדעת הדינים ולהיות ראויים להוראה :
 כן ראו להחמיד בעסקי גטין וקדושין שהיו כל המטפלים בהם בקיאים דיניהם כאמור'
 זה להומר ענינם של גטין וקדושין שאין תקון לעוונתם כמו שפירש רש"י מה שאין כן
 בממון הניתן למחילה ולהשבון כאמור למעלה :

אחר שהוכחנו דיני נשים גטין וקדושין שדינן בכל הפרשותן דיני הוראה והלואות
 או כדן כרומה מהם להצריך בעדותן דרישה וחקירה כאמור ודיניהם שלשה
 השנים מהם נכריים מאת החלקים והשלישי מהברורין להשוות המדה ביניהם שמתוך
 כך יצא הרין לאמתו. ואפילו שלשתם הדיעות כדיני הוראות והלואות אך בראויים
 להם. פשוט הוא מה שאמרנו שלא כל הרוצח ליטול את השם להיות דין עליהם
 בין החלקי יטול ואפילו בעל כרחו של חלק מהם או שלא בהסכמתו כל עוד שהוא
 חפץ בכרידה וצויה לדינא כראוי כמו שהדבר כן דיני ממונות ואין ביד חלק אחד
 לנורה בך כטוב בעיניו שאין יחיד מומחה ולא שלשה הדיעות דין האדם לא למי
 שאינו רוצה לברור כלל כאמור למעלה ומשנה שלמה דיני ממונו בשלשה זה בורך
 זה בורך כו' וכן הם דיני נשים כלם שהן קנין לאיש כשאר ממונו וקנינו והאשה
 נקנית לו בשלשה דרכים שהקרקע והעבדים נקנין בהם בכסף ובשטר השוים בכלם
 ובכניאה כנראש קדושין שהיא באשה במקום חזקה בעבד וקרקעות. גם הטיל הכתוב
 אותה באיסור החסדה לקנין ריע הגרמא לנזקין בין שני הקניני' ההם ואמר לא תהמוד
 צית ריעך לא תחמוד אשת ריעך ועבדו ואמתו כו' : יפה נכללו לפי כן אצלנו
 דיני נשים מאת התנא (דאקרא קאי) במאמר דיני ממונות בשלשה להיות הנשים
 כממונות לבעליהן ועל דמיונן בכלל קנינו כעבדים וכדאיחא בפרק אלמנה לכו' מנין
 לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כו' קנה נפש קנין כספו
 הוא יאכל בו : הרי שהיא קנין לבעלה כעבד כעני שגופו קנוי לבעליו וכן בעו אמר
 ליקטום וגם את רות המואביה קנית' לילאשה : ואין ספק בקנין האשה שהוא מין
 ממני' המקח והסמך וגכלל בעינינו כאחד המינים הוחת סונו או כחלק ופרט הנכנס
 תחת כללו והוא מבואר מעצמו : גם לשון הרמב"ם בפ' מהלכות אישות מורה עליו

שכן כתב שם בשליח שקדש לעצמו זה לשונו ואמר לעשות כן וכל העושה ודבר זה
וכוצא בו כאשר דברי מקדומטר נקרארשע עכ"ל ממאמר כאשר דברי מקח נחבאר
שחדבר התוא מכללן כמו שאמרנו : ואין ספק בדיני מקח ומסמך כלם שנכללו אצל
המשנה במאמר דיני מסונות בשלשה : ומסונות לאודוקא שהרי גם דיני העבדי בכללן
ואפילו עכרים שאין גופן קנוי לרבן אלא שדברו בחוזה שרונב משא ומתן בין בני אדם
במסונות : ואפשר שכלן נקראו כן מפני שטובת הנאתן לבעליהם ממון לחם כשכיר
כתושב שאין לרב מהן אלא שמשחמש בהן והן נכללין בדיני מסונות : והעולה
מזה שכל שהוא קנין לאדם או שיש לו זכות בו נכלל בדיני מסונות : נשים לפי כן
מכללם הן שהרי הן קנין לאיש ויש לו זכות בהן : ואם יכפרו האוסר' ההם להכחיש
את המוחש ויאמרו שלא נכללו דיני נשים במאמ' ההוא : יתמהו על עצמן בחפשן בכל
הדינים האמורים במשנה ולא ימצאו להן מקום זולתו כי בו נכללו ההפרשות בקנינים
כלם לכר מהקנסות שנכללו במה שארזו : גולות ותבלות בשלשה נוקותצין נוק
ותשלומי כפל וחשלומי ד' וה' האגס והמפתה והמוציא שם רע בשלשה שלא נכללו
בהן דיני גטין וקדושין בלי ספק : גם מבואר מעצמו שלא נכללו בדיני מלקו' שאחריתן
במאמר מכות בשלשה : ולא בעבור החרש והשנה האמורים שם : ואין צריך לומר
במעשים שאחריהם מסמיכת זקנים ועריפת עגלה הליצה ומיאונין לסדר ניתן על כל
מעשה מהם שם : יחייב מעתה להורות על האמת ולומר שהדינים כלם שבין חולקים
על דבר הפרש בנייהם בין בממון וקנס והעבדים כנעניים ועכרים בכללן בין על אונאת
דברים ובין על עסקי גטין וקדושין ונות הליצה ויבום שכן מעשין על הליצה כדנית
ככפרק החולץ כמו שמעשין על הגט בדינו בכל מקום ובכל אופן ובכל ב'ר הכל נכלל
במאמרי המשנה דיני מסונות בשלשה כ' שביארה בהן אחרי כן במקומו זה בדרך ווד
בורר כו' להיות נדונים מהן אם במומחין ואם בהריוטות כדנייהם : לפיכך אם
עמדו אנשים מעצמן או לבקשת חלק ודנו על שום הפרש מהן בלא רצון חלק האחר
והוא ציית לברור כנגדן אין דיניהם דין : בין במחלוקת על ממון בין במחלוקת על עסק
גטין ונשואין כנגדן בין על שאר הדינים האמורים שהרי הם טועים בדרך משנה ואין
בדבריהם כילות וכמו שנתבאר למעלה ונתברר כדי ויותר מדי והאריכות בו אך לסוטר
כי הוא דבר פשוט מעצמו שהדין צריך שיהיה שוה בין החלקים : גם יתמהו
על עצמן האומרים בעסקי גטין שהם כדיני נפשות ואין ידונו בו ויפסקו שלא בפני בעל
דין : והרי אין גומרין דינו של אדם בדיני נפשות אלא בפניו כמו שאמרו בב' פרק שור
שנחוד' וה' אין גומרין דינו של שור לא בפניו שנא' השור יסקל וגם בעליו יומת כמהות
בעלים כך מיחת השור מה בעלים בפניהם שנאמר עד עמדו לפני העדה למשפט אף
שור בפניו : הרי שבדיני נפשות אין מוסקין אלא בפניו : ואף על פי שכבר שמעו דברי
במשך הדין שכן מקללין העריות בפניו ואמרים לו אחר שנמצאו דברי העדים מכוונים
אסלא חטאת אלתירא מדבריהם (ככפרק י' מהלכות סנהדרין להרמב"ם) אפילו חס

צריך לומר הדין בפניו דוקא זאכ לא ימלם מאחד משנים אם דיני נפץ כדני ממונה
 זה בדרך וזה בדרך ואם דיני נפשות לא יפסקו אלא בפניו גם כן שזה מהדברים
 שאפשר לעשות ולהחמיר בהן כדני נפשות דלא בסמוכין שאין סמיכה בתוצה לארץ
 כדלעיל וצריך לפי כן לבד ממוצע שיבאו לפנים שני החלקים שם לא שאין ממש
 בדבריהם של אותן האומרים: ועוד אם הדין היה כמו שהבינו המדברים בתשובת
 הרשב"א דלעיל לפי הנשמע והוא שילך המקדש ההוא לפני שלשה כחפצו ויביא
 ראיותיו לפניהם והאשה אם יש בידה להכחישן תביא ראיותיה לפניהם בדרך לפי כן
 כאשר הוא להוות ילך הארום לפני כד כטוב בעיניו מיועדת דין בטיב גשין וקדושין
 ופרוש לפנייהם ראיותיו על בטול גרושיו שעשה מחמת אונסו ושלא מרצונו וארוסתו
 אם יש לה להכחישן תביא ראיותיה להם כי כאשר נהייתם שניהם בעיר אחת (כנראה
 בדרך הוא מהתשובה הדין) המקדש יבחר הכד בעיר שם כן נהייתם משני מקומות
 כבדרך דין הארום יבחר כטוב לו ומח גם עתה שגורש ממקומה בקנס מיתה או
 סמון או מטעם אחר ילך גם הוא עתה לפני ישרים בעיניו כאמור ויציא לאור משפטו
 גדה בבטול הגרושין כאשר עשתה גם היא גדרו בטענת כנס אופטור ויהיו כמובן
 דבריו קיימין בבטול הגט כדברי דינייה הראשונה בטענה ההיא ואין ספק שכבר עשה
 יעוצא בקיים עמה כאשר עשה כן יעשה לו וגמלו ישוב בראשו: זאת ועוד
 אמרונא המדברים ההם אם יש לאל ידו של כל חלק מהחלקים כטוען כנטען ללכת
 הטוב בעיניו שיפסקו לו את הדין והיה פסק דינם קיים מהיעשו שני חלקים שיש
 כל אחד מהם לזכותו בדרך ההוא ולא דבר רחוק הוא ומעשים בכל יום דרך זו ילכו בה
 ואלו אוסרין וחללו מתדין אלו מוכין ואלו מחייבין ולהעמיד שני הפכים בנושא אחד
 אי אפשר: גם אין שם מקום לירד למנין וליך בהן אחר הרוב כמאמר הכתוב
 אחרי רבים להטות כילא יתקיים זה אלא בכד אחד שנושאים ונותנים יהודי כמבואר
 להרמב"ם בפ"ה מהלכות סנהדרין וזה לשונו בד שנהלקו מקצתם אוסרת וכאי ומקצתם
 אוסרת חייב הולכין אחר הרוב וזו מצות עשה של תורה שנאמר אחרי רבים להטות
 בדא דיני ממונות ובשאר דיני איסור ומותר וטמא וטהור וכוצא בהן עוד שם בד
 של ג' שנהלקו כו' עד יסיפו הדינים שנים נמצאו חמשה נושאים ונותנים בדבר כו' עד
 היו מתצה למתצה ואחד אומ' איני יודע הרי אלו מוסיפין שנים אחרים וכן אם נסתפק
 הדבר מוסיפין והולכין עד ע"א הגיעו לע"א ואמרו לה חייב ולה זכאי ואחד אומר איני
 יודע נושאים ונותנים עמו עד שיהיור לדברי הצד האחד: וכן שנינו בשלישי מסנהדרין
 דיני ממונות בשלשה זה בורר לו אחד וזה בורר לו אחד ושני דינים בוררים להם עוד
 שלישי כו' עד נושאים ונותנים בדבר שנים אוכרים כו' עד יסיפו דינים: וכן בפרק הי
 בודקין עד כמה מוסיפין שנים עד ע"א כו' עד דנין אלו כנגד אלו עד שיראה אחד מן
 המחייבין דברי המוכין עכ': הרי פשוט מהדברים כלן שצריך הדינים בדבר אחד
 שהנתן כאתר ולישא וליחן יחד ואז הולכין בהן אחר הרוב ואם יצא אחד מהב

פאותה שעה להחזיק בדעתו נגד כלם וזו היה רע ומד כענין ד' אישור עם חסדי בפרק
הזהב. הואיל ועושה נגד החזקה שאמרה בכינוצא בהן אחר רבים להטות. כי כלן היו
כד' אחד גם יחד לא זולת זה. שכבר אפשר למעוט שישוב לרוב בשיכוחי להלכה על
פניהם בראיות לא יוכלו להשיב עליהן: ועוד שאם אתה אוכר כן לא יהיה הדין
שוה בין החלקים. כי מי שתקפה יהו ביותר ממרחק יביא ליכותו. כי על הרוב צריך
האחד בריכו. ושכנגדו כי מטה דרו לא המצא להשיג לו כי אם ד' קרוב לו. וגם פי
האמת אתו תהיה מרת הדין לוקה. אף כי בימים האלה רבים חללים הפילה נתינת
השכר למורים על הסכמותיהם. ומה הועילו חכמים בתקנתן הנוטל שמה לדון דיני
בטלין. כל שכן שהוא שוחר בלקתן אותו מחלק אחד לבד. ויותר מכרי בטלין על
אחד כמה וכמה דלא כקרנא בפ' שני דיני גזר דשקיל מתרוייהו וכדי בטליהו דמוכחא
לבד. והכתוב מעיד עליהם כי טח מראות עיניהם. מלבד שיפול שם מהענות בסדר
הדין יותר מד'. בהעמיד דינים על פי חלק אחד בבתי הזמין שכנגדו בשמוע דברי
בעל דין אחד שלא בפני חברו ומבלעדו מכל וכל. בקבלת עדות וראיות שלא בפני
בעל דינו. וכמה מהם ביוף ושקר. וכל להביא האחד כל שאין שני להכחישו. וכמה
נתבאר בדין כרומה שצריך דרישה וחקירה כאמור. ויצטרך לפי כן על כל פניל שמוע
מפיהן טענות שני החלקים בבדיקתן וחקירתן כד' שמחוכן ולמדו מי משקר. וכן ראוי
וסוהיב בלא ספק כמאמר הירושלמי פרק זה בורר הדינים יושבין והדנונין עומדין כל
עד התובע תובע והנתבע משיב והדין מכריע. וכן כתב הר"ב בתשובה ר"ד אין ספק
שברייני ממונות אין מקבלין את העדים. אלא אחר שהשיב הנתבע לתביעת התובע. לפי
שאולי יודה הנתבע ולא יהא צריך עדים. ואמה' אל בכמה מקומו אטרוח' ב' דינא בכדי
לא מטרחינין ע"כ. וכבר באמדינו של הר"בש עצמו שדיני גושן כדיני ממונות ובמקום
שיצטרך דרישה וחקירה אין ספק כי אחרי ס' ד' טענותיהם של החלקים יוכלו לחקור
ולדרוש העדים ביותר על פרטי הדברים. וכמו שכתב הר"בש גם כן בתשובה היא ולפי
שמן הדין צריך לחקור פה יפה כול. לזה נראה שלכתחלה ראוי לקבל הודאת פ' העובר
(שכמסור היו שם הרברים) קודם קבלת העדים כדי שיוכלו לחקור את העדים על פרטי
דברי העובר ע"כ. אלא שאין זה מעכב לפי מה שכתב שם שאם קבלו העדים תחלה
ימלים לקבל את ר' הודאת פ' העובר. אלא שכבר אפשר לומר והוא כן בלא ספק
בשינוי הסדר ההוא שאינו מעכב מפני שהיו עתידין לשמוע אחר כן דברי הדון שם. וזה
אבל שלא לשמוע דברי בעל דין אחר כלל. ולפסוק על פי דברי שכנגדו וראיותיו לבד
וראי לית דין ולית דיין. כי צריך שידע הבעל דין האחר כדי שיוכל להכחיש אם יהיה
שם מן השקר בדברי הטוען או בעדותיו וראיותיו. ומי יוכל ומי יחוש יותר מחלק אחד
להראות שקרו של חברו. ברול בברול יחד ואיש יחד פני רעהו. להעמיד דבריו על
האמת אם ישו נמנה. ואם בממון כדלעיל באיסור ערוה לא כל שכן. וכבר הוכחנו
כי משפט אחד לכל. ועוד כי המתקדים אחר הסכמות מורים. אם יקבלו מאיזה כוונה

תשובה

תשובה נגדם יניחה לה או יעלימה וכדאמרן לעיל חזקה לא מיהי אגיש חובתה
 לדניא וכן אידע בנרון כי באתי מלפנים על החתום אני משה לבקשת שואל מצד
 חסמי כנגד הארום חתנו אך על הנאים הראים שם לפי הדין והחוק דברי אצלו ואל
 הארום לא הנאים כי לא ישרו בעיניו בהתהלכם על נתיב ישר הש עוות גדול מהי
 כי יקבלו את הטוב ואת הרע בעיניהם לא יקבלו או יניחודו בקרן זוית ונעלם מעיני
 כל חי :

ועוד כי אחר שניתנו לכתב דברים שבעל פה כפי ספרים או חיין ועל פיהם יקום
 דבר לא על פי סופרים אשר חכמים יגידו לפי דעתם בלא טעם או בסברות מן הכרס
 ואם יהיו האומרים מזה על דרך אחד בלי סברא ואחד על דרך אחרת בסברא נכונה
 מספרים הלא האח' יכריע את כלם כי דבריו בטעם עקר ודברי המאה בלי טעם בטלין
 ועם כי זה פשוט מעצמו דטבא חדא פלפלא הריפא ממלא צנא קרי' נביא ראייה
 מדברי הרמבם סוף פרק ח' מהלכות סנהדרין שכן כתב שם כל מי שאמר איני יודע אינו
 צריך לתת טעם לדבריו ולהודיע מאיזה טעם בא לו הספק כדרך שמראה המוכה מאיזה
 טעם מוכה והמחייב מאיזה טעם מחייב ע"כ : (והטעם לדבר מפני שהאומ' איני יודע הרי'
 הוא כמי שאינו) מכאן שהאומרים בלי טעם אין בדבריהם כילום ושומעין למעוטים או
 ליחיד שאומר בטעם וכהלכה וכבר אשפ'ר ממש פ"א ה"א נתנת כמתובר לקרקע
 דל שיבוז העניים איש לו) בדלית וברקל בעל הכית מוריד ומחלק לעניים אפילו
 השעים ותשעה אומ' לחלק (ל' הפאה) ואחד אומ' לבז לזה שומעין שאמר כהלכת'
 בדלית וברקל אפילו השעים ותשעה אומרים לבז ואחד אומר לחלק לזה שומעין
 שאמר כהלכה ע"כ :

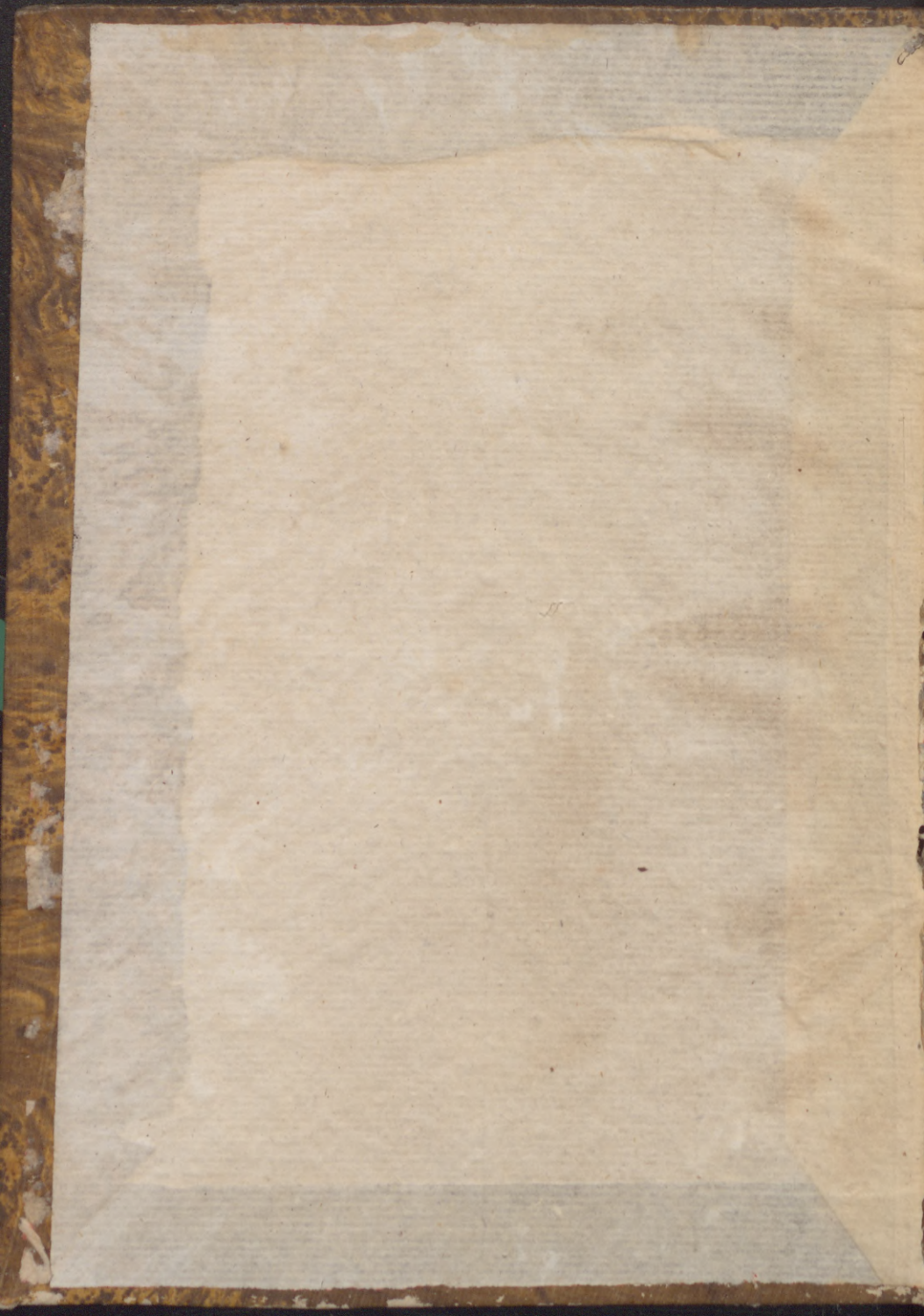
הרוב מעתה שישלסמך עליו בזמן היה הוא רוב הספרים מהחכמים אשר
 תברום לפי מה שהעתיקו מחבורי המשנה והתלמוד שממנו ההוראה יוצאה
 ולפי מנינם ואיכותם סברותם וטענותיהם היותר נכונות וקרובות לדברי חכמינו ז"ל שם
 במשנה וגכרא שמשם יוצאה הקבלה האמתית ועלינו לעשו' על פי התורה אשר יורנו
 הספרים ההם והלכת אחרי רובן כאמור : ואולם אם יתמנו בית דין אחד כראוי לדון על
 הדבר ויעמדו על מתכנתו מטענות החולקים וראיותיהם הנתקרות כראוי מאתם לעמוד
 על אמתת המעשה שם ואחר כך זה אמר כך ויבא ראייה לדבריו מן החכמים ההם וזה
 יאמר כך ויבא גם הוא ראייה לדבריו מהם ודאי שהולכין בזה אחר הרוב והייב האחד
 לבטל דעתו מפני דעת השנים וכן המעשים מפני הרבים עליה אם נתוספו שם דינים :
 זה כלו אמת אין לספק עליו :

ועוד עיני רואים תראינה בנרון להוה כחמס ושוד ישמע בו מקצת מורים
 מהרימין הארום על שמסר מודעא נד הגט' וכל המחוקקים ארז ידו
 ומהפכים בזכותו לפי מה ששמענו ואחר כן מחזורים אחר הסכמות רבנים וטוענין
 לילך בהם אחר הרוב ראו עתה אם זה דרך ישכון אור להזרים שלא כדן כמו שיבא

במקומו בעה' ולחמס פיהם ש' רוברים בזכותו בנחשיהם' ומה עוד רוב או מקום
הלא גם הכל יקחו' היש חמס גדול מזה: זאת היתה להם מירי צאתם מן השיטה
חכונה: ובכלל המשנים פסטיקע שטבעו חכמים ברין אינם אלא טועים קורא
אנו עליהם העוזבים ארחות ישר ללכת כדרכי חשך וחרכם כסל לסו לא ירעו כמה
יכשלו' ואז ירעו אוי להם מעלבונה של תורה:

ראו חכמים אלו המורים אשר ישנס פה עמנו חיים שעליהם כאו דברינו אלה
כסה נשו ויצאו מני דרך הישרה בפסק שחורו לבקשת ח"ק אחד
לבד על פענת כנוס או פטור' כי חשאו בסדר המשפט שסדרו חכמים ככל האמור
וביחוד מן האמור כמו שיבא בעה' ונאסקו כנדון שלא כדון' וזוהו עליו אשר לא
סתי' ועשו בו מעשה שלא כהלכת' כמו שנתבאר כל זה על אופן ברור'
ואם בארוים נפלה שלהבת העוות בכך' מה יעשו אויבי קיר:
סוף דבר אין לזוהו סתמה של תורה כי חוטאה חמס נמשך
וחומכיה מאושר: עד כאן כאו דברינו שם
בפסקנו הנזכר על הנדון האמור בישיע אחים:

B

68-70.

3
5

הגדה פני

פנימית

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה

הגדה